

รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตู๋ เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Model Developed by the Community with the Participation of the Village. 35 of Nong Etu, Pak Chong, Champasak Province, Lao PDR

พูซัน ไพพอนมะนิวง¹ แดนวิชย สายรักษา² และรังสรรค์ สิงห์เลิศ³

Phoukhanh Piaphonemanivong¹ Danchai Samartha² and Rangson Singhalert³

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}

Regional Development Strategies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2,3}

Corresponding author, E-mail : tobeephoukhan68@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทปัญหา ความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตู๋ เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตู๋ เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตู๋ เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เปรียบเทียบก่อนการพัฒนากับสภาพที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการ วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ตรงระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคีต่างๆ 1) สร้างสัมพันธ์กับชุมชน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อพบปะกับบุคคลต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย 2) สำรวจและศึกษาชุมชน เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน 3) เตรียมคนในเครือข่ายความร่วมมือ กิจกรรมนี้มุ่งเน้นให้เกิดความพร้อมในการดำเนินการวิจัย ซึ่งในทางปฏิบัติจะมีการเตรียมคน 3 กลุ่ม คือ เตรียมคนในชุมชน เตรียมนักพัฒนา และเตรียมนักวิจัย

ระยะที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 โดยการอภิปรายและถกปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ ด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและกำหนดรูปแบบการพัฒนาชุมชน คือ 1) การถอดบทเรียนบริบท ปัญหาและความต้องการของชุมชน 2) การวิพากษ์โครงสร้างรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตู๋ เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก เป็นการทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มทดลอง ถึงความสำเร็จในการดำเนินการตามตัวแปร 6 ด้าน เพื่อวิเคราะห์ผลการทดลองยืนยันประสิทธิภาพ เปรียบเทียบผลการทดลองก่อนและหลังโดยวิเคราะห์ด้วย MANOVA (Repeated Measure)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลจากการศึกษาบริบท ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่เมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก 1) ผลการศึกษาบริบทชุมชน พบว่า ศักยภาพด้านสังคมของหมู่บ้านเอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความพร้อมด้านพื้นที่และบุคลากรในชุมชน 2) ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ประชาชนขาดความรู้ในการพัฒนา รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ มีรายจ่ายครัวเรือนอยู่ในระดับที่มากกว่ารายได้ ขาดการประกอบอาชีพที่มั่นคง ประชาชนขาดความพึงพอใจในด้านความเป็นอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมน้อย 3) ผลความต้องการของชุมชน พบว่า ประชาชนต้องการมีความรู้ในการหารายได้ให้ครัวเรือน ต้องการมีความรู้ในการลดรายจ่ายครัวเรือน ต้องการมีการประกอบอาชีพในชุมชน ต้องการให้มีความพึงพอใจจากการมีความรู้ มีรายได้ มีรายจ่ายน้อยลง มีอาชีพในชุมชน และต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น

2. ผลการประชุมปฏิบัติการ และการพิจารณาของตัวแทนชุมชน นักวิชาการและผู้วิจัย ทำให้ได้รูปแบบ มีลักษณะเป็นกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การเพาะกล้าต้นชา กาแฟ 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดทำนายผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การส่งเสริมและการจัดทำนายผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา กาแฟ 6) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ 7) การแปรรูปและปรุงแต่งผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้ 8) การออกแบบและการบรรจุภัณฑ์ชา กาแฟ 9) การตรวจเยี่ยมและประเมินผลกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 10) การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้บ้านอู่เมือง ซึ่งเป็นผลการวิจัยระยะที่ 2

3. ผลการดำเนินการทดลองที่ได้ โดยกำหนดให้มีการวัดผลก่อนและหลังการดำเนินการ พบว่า หลังการทดลองมีการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง อันนำมาซึ่งผลการวิจัยระยะที่ 3 ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างที่ละตัวแปรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งแสดงว่าหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาทำให้ความรู้เพิ่มขึ้น รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง การประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชน; การมีส่วนร่วม; ชุมชน

ABSTRACT

The purpose of the research was to analyze current conditions, 1) To study the context. problems and needs of the model developed by the community with the participation of the village. 35 of Nong Etu, Pak Chong, Champasak Province, Lao PDR., 2) To create a model of community development by the participation of the village. 35 Nong Etu, Pak Chong, Champasak Province, Lao PDR., 3) To try a model out on the target population. The research methodology was divided into three phases:

1. Pre-research phase focused on improving relationships of researcher, community leaders, family leaders and officers. The activities consisted of 1) improving relationships with community, 2) surveying and studying community and 3) preparing staff and collaborative networks.

2. Research phase focusing on designing and developing a model of community economic development. The activities included study and analysis of 1) community problems and Diagnosis 2) design and development of a model.

3. Model implementation and evaluation focused on evaluating the model by comparing the outcomes before and after using the model. The evaluation focused on 6 dependent variables: family income, family expense,

amount of crops, number of animals, mushroom, amount of consuming products and satisfaction. MANOVA (Repeated Measure) was employed for the comparative analysis.

Results of the research were as follows :

1. The results of the study. community with the participation of the village. 35 of Nong Etu, Pak Chong, Champasak Province, Lao PDR., 1) The results of the community context study revealed that the social potential of the village facilitates the development of the community as a prototype, Because of the availability of space and personnel in the community. 2) The study found that the problem, People lack knowledge in development, Not enough income to live, Household expenditure is higher than income, Lack of stable operation, People lack of satisfaction in living in the community, Less Participation, 3) The results of the analysis found that People want to have the knowledge to earn income for the household, Need to know how to reduce household expenditures, Want to have a career in the community, Want to be satisfied with the knowledge, have less income, Have a career in the community, And want more community participation.

2. The study showed that the model of community economic development for sustainable economic self-sufficiency consisted of 10 activities : 1) The tea seedlings, 2) Tourism Management, 3) Community Product Distribution. 4) Community Product Distribution, 5) Establishment of Learning Center, 6) Processing and processing of fruits and vegetables, 7) Coffee and Tea Design and Packaging, 8) Inspection and Evaluation of Community Product Processing Groups, 9) Inspection and Evaluation of Community Product Processing Groups, 10) Public Relations Center,

3. The results of the experiment, It is estimated that before and after the operation, After the experiment, community development was better than before the experiment. The results of the research phase 3 The results from the comparison of each variable. There was a statistically significant difference at .05 level between before and after the experiment. It shows that after using the development model, knowledge is increased, family income, family expense, Increased occupation, Increased satisfaction , Increased participation, This is based on assumptions set.

Keywords : Ddevelopment of Communities; Participation; Community.

บทนำ

พฤติกรรมทางสังคมและวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาตั้งแต่อดีตกาลได้ก่อให้เกิดสำนึกร่วมกัน และสร้างกลุ่มบุคคลเกิดเป็นชุมชนขึ้นในพื้นที่ของท้องถิ่นต่างๆ มนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคลและเป็นสมาชิกของชุมชนได้รู้จักและมีความเข้าใจในคุณค่าของการรวมร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน ที่นำมาซึ่งความตระหนักในคุณค่าของการดำรงอยู่ของชุมชนและสถานภาพ

บทบาทของตนเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อาศัยการมีส่วนร่วมที่ตั้งอยู่บนฐานของคน ชุมชนและท้องถิ่น อันตั้งมั่นอยู่ในศรัทธาแห่งตัวตนว่าเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด โดยมีความสามารถที่จะพัฒนาและสร้างโอกาสที่จะให้คนในชุมชนได้สร้างพลังส่วนตัวออกมาใช้ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เอง ซึ่งลักษณะของสังคมเป็นสังคมพหุลักษณะที่ประกอบด้วย ชุมชนชาติพันธุ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นในทุก

ภูมิภาค เช่น การทำมาหากิน จารีตประเพณี พิธีกรรม และพิธีการต่างๆ ฉะนั้น การประกอบอาชีพของชุมชนต้องนำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ จึงเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการบริหารจัดการประเทศเป็นระบบขนาดใหญ่ที่มีกลไกซับซ้อน และยังมีการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ในส่วนกลาง ระบบและกลไกการบริหารจัดการโดยรวม แม้จะเริ่มเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่เอื้อให้เกิดการสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความเป็นธรรมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แต่ประชาชนในชนบทไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำกันในด้านการศึกษา ด้านรายได้ และไม่สามารถครองชีพอย่างพอเพียงของชุมชนได้ [1]

จากการศึกษาจากงานวิจัย พบว่า ในปัจจุบันการมีจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งกว้างยังอยู่ในระดับที่ต่ำ สังเกตได้จากการจัดประชุมประชาคมประจำเดือนในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหาหรือข้อ มูลใน ทุก ๆ ด้านของหมู่บ้าน ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2556 -มิถุนายน พ.ศ. 2556 การเข้าร่วมประชุมของประชากรในหมู่บ้านยังมีจำนวนเฉลี่ยต่อครั้งแค่ 100-200 คน เมื่อเทียบสัดส่วนของประชากรในหมู่บ้านที่มีทั้งหมด 1,659 คนจำนวนผู้ที่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมประชาคมประจำเดือนมีเพียงแค่ 10 กว่าเปอร์เซ็นต์เท่านั้น ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเกิด ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้าง ซึ่งมีฐานะปานกลาง ถึงยากจน เวลาส่วนใหญ่ในหนึ่งวันของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งกว้างทุ่มเทไปกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ จนไม่ได้สนใจในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นสนใจเพียงแต่เรื่องปากท้องของตนเองและครอบครัว และสาเหตุอีกประการ คือ โครงการบางโครงการที่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ ได้มีการดำเนินการทำไปแล้วขาดความต่อเนื่องในการทำโครงการ อีกประการ คือ ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนา และที่สำคัญในอดีตที่ผ่านมาผู้นำหมู่บ้านก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร [2]

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเบื้องต้น ในหลายพื้นที่ในภาคใต้ สปป.ลาว พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำรงชีวิตหลายประการในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพทางการเกษตร ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีป่าไม้หนาแน่นและเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ชาติพื้นที่ทำการเกษตร จึงส่งผลต่อการครองชีพและบวกกับประชาชนไม่มีงานทำนอกฤดูกาล รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เกิดภาระหนี้สิน ขาดแหล่งอาหาร แหล่งทำมาหากินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และประชากรบางส่วนเดินทางเข้าทำงานในตัวเมือง เช่น เมืองปากช่อง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก และแขวงอื่น โดยอยู่ในวงล้อมของสังคมสมัยใหม่ จึงทำให้ตกอยู่ภายใต้การใช้ชีวิตที่ฟุ่มเฟือย ไร้ทิศทางในการประกอบสัมมาชีพ รายได้ต่ำ รสนิยมสูง ตัดนิสัยบริโภคค่านิยมที่ไหลบ่าเข้าสู่ชนบทโดยการนำมาเป็นแบบอย่าง ชุมชนจึงมีความสนใจที่จะมีการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด นั่นคือระยะแรกจะมุ่งเน้นการ ลดรายจ่าย ด้วยกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลดรายจ่ายจากการซื้ออาหารในชีวิตประจำวัน คือ ปลูกพืชแทบทุกชนิดและเลี้ยงสัตว์แทบทุกชนิดที่ครอบครัวตนเองกิน ลดการเคยซื้อสินค้าเป็นประจำจากร้านค้า เพื่อหยุดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น จนก้าวหน้าไปสู่การเหลือกินแล้วเอาไปขาย ซึ่งจะเป็นการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาที่ผู้วิจัยและชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนในขณะนี้ ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นว่า "รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอื้อตู เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว" จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้มุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจากความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชนที่มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเองอย่างเพียงพอ และสามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน บนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำสู่การมีส่วนร่วม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมี

ความสามารถที่จะปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม ทั้งทางตรงและอ้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทปัญหา ความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐาน ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก จะทำให้ความรู้ของประชาชนเพิ่มขึ้น รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง การประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยในหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาบริบทชุมชน ปัญหาและความต้องการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. ขอบเขตด้านระยะการทำวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการวิจัย ได้แก่ ศึกษาบริบท ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ การสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ระยะที่ 3 ระยะทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

1) ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนทุกครัวเรือนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ จำนวน 214 ครัวเรือน ประชาชนทั้งหมด จำนวน 1,017 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนทุกครัวเรือน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนครัวเรือนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ทั้งหมด ได้จำนวน 214 คน/ครัวเรือน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายเปิด

4.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ นักวิชาการ นักพัฒนาหรือกรรมการหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ นักวิจัย ประชาชนชาวบ้านจากประเทศไทย เพื่อสร้างรูปแบบและประเมินความเหมาะสมของโครงการฯ ที่นำไปเป็นรูปแบบในการทดลองใช้ ซึ่งได้มาจากความสมัครใจและการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน

4.3 กลุ่มทดลองในการวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มทดลอง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน/ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ ที่มีความสมัครใจ ที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 40 คน/ครัวเรือน

5. เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม เป็นรายชื่อและแบบประเมินค่า(Rating

Scale) โดยแต่ละข้อคำถาม จะให้ความสำคัญ 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ทั้งนี้ เกณฑ์ในการให้คะแนน ในแต่ละระดับ วัดก่อนและหลังทดลอง

6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยระยะที่ 3

6.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนา ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

6.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก ที่มีผลจากตัวแปรดังนี้ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านรายได้ครัวเรือน 3) ด้านรายจ่ายครัวเรือน 4) ด้านการประกอบอาชีพ 5) ความพึงพอใจของประชาชน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษา บริบทชุมชน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา บริบท ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาชุมชนต้นแบบ 2 แห่ง คือน บ้านดอนมน อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม และโครงการซังหวั่น จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยส่งต่อการพัฒนาชุมชนจากการดำเนินการในชุมชนต้นแบบ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาดูงาน บ้านโป่งใหม่ อำเภอรินคำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวคำถาม เพื่อการสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจและศึกษาชุมชน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์บริบทชุมชน ปัญหาและความต้องการของชุมชน ขั้นนี้จะเน้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก

แบบสอบถามระยะที่ 1 และการศึกษากับชุมชน โดยการอภิปราย และถกปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม แล้วบันทึกข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ถอดบทเรียน จากการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ในการยกร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการสนทนากลุ่ม ต่อจากระยะที่ 1 โดยการวิพากษ์โครงสร้างรูปแบบ และโครงสร้างหลักสูตร การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ หลังจากการวิเคราะห์บริบทชุมชน ความต้องการของชุมชนแล้ว ซึ่งในขั้นตอนนี้ ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการจะเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ กิจกรรมในขั้นนี้ เป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อคัดเลือกกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 4 นำผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 คือ รูปแบบการพัฒนาชุมชน ที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้อง โดยการวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชน

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผล รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีดู้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ขั้นตอนที่ 1 ทดลองใช้ในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา จากกิจกรรม เพื่อประเมินความสำเร็จในรูปแบบการพัฒนาชุมชน ตามตัวแปร 1) ด้านความรู้ 2) ด้านรายได้ครัวเรือน 3) ด้านรายจ่ายครัวเรือน 4) ด้านการประกอบอาชีพ 5) ความพึงพอใจของประชาชน และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยช่วยกันตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลจากการวิจัย เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับกลุ่มที่เข้าร่วม

โครงการ รวมถึงการสานต่อให้กลุ่มทดลอง นำผลการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ MANOVA (Repeated Measure)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวัดความสำเร็จของการทดลองในกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ระหว่าง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองด้วย MANOVA (Repeated Measure) ในตัวแปรตามที่ได้ศึกษา จำนวน 6 ตัว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาบริบท ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ตู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ผลการศึกษาบริบท พบว่า บริบทชุมชนบ้านหลัก 35 บ้านอู่ตู่เกี่ยวกับศักยภาพด้านสังคมของหมู่บ้าน เอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความพร้อมด้านพื้นที่บุคลากรในชุมชน

ผลการศึกษาปัญหา พบว่า ประชาชนขาดความรู้ในการพัฒนา รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ มีรายจ่ายครัวเรือนอยู่ในระดับที่มากกว่ารายได้ ขาดการประกอบอาชีพที่มั่นคง ประชาชนขาดความพึงพอใจในด้านการเป็นอยู่ในชุมชนปัจจุบัน ต้องออกไปทำงานหารายได้นอกชุมชน ภายในชุมชนขาดการมีส่วนร่วม

ผลความต้องการของชุมชน พบว่า ประชาชนต้องการมีความรู้ในการหารายได้ครัวเรือน ต้องการมีความรู้ในการลดรายจ่ายครัวเรือน ต้องการมีการประกอบอาชีพในชุมชน ต้องการความพึงพอใจของประชาชน จากการมีความรู้ มีรายได้ มีรายจ่ายน้อยลง และมีอาชีพในชุมชน และต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ตู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก พบว่า ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน ได้รูปแบบการพัฒนาชุมชน เป็นลักษณะกิจกรรม จำนวน 10 กิจกรรม โดยการอบรมฝึกปฏิบัติจริง ประกอบด้วย 1) การเพาะกล้าต้นชา กาแฟ 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดทำหน่วยผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การส่งเสริมและการจัดทำหน่วยผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา กาแฟ 6) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ้านอู่ตู่ 7) การแปรรูปและปรุงแต่งผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้ 8) การออกแบบและการบรรจุภัณฑ์ชา กาแฟ 9) การตรวจเยี่ยมและประเมินผลกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 10) การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้บ้านอู่ตู่ ซึ่งมีความสัมพันธ์ของลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการดำเนินงานตามตัวแปรที่ใช้ในรูปแบบการพัฒนาชุมชน จากการถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบ มาปรับใช้กับแนวคิดของชุมชน และผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่ตู่ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก พบว่า ผลประเมินจากการวิเคราะห์ค่าสถิติ Repeated Measures MANOVA การเปรียบเทียบโดยการทดสอบ Multivariate จากการพิจารณาก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยใช้การวัดด้วยวิธี Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace, และ Roy's Largest Root พบว่า มีค่า Significant ที่ระดับ .05 เท่ากัน แสดงว่าคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าคะแนนหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนการดำเนินงาน ซึ่งสรุปตามสมมุติฐานได้ว่าการพัฒนารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 ด้านความรู้เพิ่มขึ้น ด้านรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น ด้านรายจ่ายครัวเรือนลดลง ด้านการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ด้านความพึงพอใจของประชาชน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มขึ้น หลังจากได้ดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 ที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบ Univariate Tests เพื่อเปรียบเทียบแต่ละตัวแปร ทั้ง 6 ด้าน มีค่า Significant ที่ระดับ .05 แสดงว่าการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หมู่บ้านหลัก 35 มีผลการทดลองดีขึ้น ทั้ง 6 ด้าน ก่อนและหลังการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีการพัฒนาดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

สรุปผลและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่คู เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน หมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่คู เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก ผลการศึกษาบริบท พบว่าศักยภาพด้านสังคมของหมู่บ้าน เอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความพร้อมด้านพื้นที่ บุคลากรในชุมชน ผลการศึกษาปัญหา พบว่า ประชาชนขาดความรู้ในการพัฒนา รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ มีรายจ่ายครัวเรือนอยู่ในระดับที่มากกว่ารายได้ ขาดการประกอบอาชีพที่มั่นคง ประชาชนขาดความพึงพอใจในด้านความเป็นอยู่ในชุมชนปัจจุบัน ต้องออกไปทำงานหารายได้นอกชุมชน ภายในชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาความต้องการของชุมชน พบว่า ประชาชนต้องการมีความรู้ในการหารายได้ครัวเรือน ต้องการมีความรู้ในการลดรายจ่ายครัวเรือน ต้องการมีการประกอบอาชีพในชุมชน ต้องการความพึงพอใจของประชาชน จากการมีความรู้ มีรายได้ มีรายจ่ายน้อยลง และมีอาชีพในชุมชน และต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บริบทปัญหาและความต้องการ ในรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบหมู่ที่ 7 ตำบลบึงใหม่ อำเภอรินจบุรี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาบริบท พบว่า ตัวแทนชุมชนบ้านหลัก 35 บ้านอู่คู ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพด้านสังคมของชุมชนต้นแบบได้ต้นแบบ ผลการศึกษาปัญหา พบว่า ประชาชน

ชุมชนต้นแบบมีความรู้ในการพัฒนาจากการศึกษาอบรม ศึกษาดูงาน รายได้เพียงพอต่อการครองชีพ มีรายจ่ายครัวเรือนอยู่ในระดับน้อยกว่ารายได้ มีการตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านความเป็นอยู่ในชุมชนปัจจุบันมีประชาชนออกไปทำงานหารายได้นอกชุมชนน้อย ภายในชุมชนมีการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นเมื่อได้เห็นว่ากิจกรรมที่กลุ่มต้นแบบประสบผลสำเร็จ ผลความต้องการในการพัฒนาของชุมชน พบว่า ประชาชนต้นแบบต้องการมีความรู้ในการหารายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต้องการมีความรู้ในการลดรายจ่ายครัวเรือนลงให้น้อยกว่าปัจจุบัน ต้องการเพิ่มการประกอบอาชีพในชุมชนให้มากขึ้นกว่าเดิม ต้องการความพึงพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้น จากการมีความรู้ มีรายได้ มีรายจ่ายน้อยลง และมีอาชีพในชุมชน และต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Danwichai Sairuksa [3] ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพบว่า ปัญหาเฉพาะประเด็นหลักๆ ดังนี้ 1) ปัญหาภัยแล้ง ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร 2) ปัญหาการขาดความรู้ที่ทันสมัยในการประกอบอาชีพ 3) ปัญหาการขาดการสนับสนุนอาชีพเสริม 4) ปัญหาการขาดการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ 5) ขาดทุนหมุนเวียน และทุนที่มีอยู่เกิดการกระจุกตัว 6) ขาดการฝึกอบรมอาชีพเสริม ความต้องการ พบว่า ประชาชนต้องการมีการหารายได้ครัวเรือน มีการลดรายจ่ายครัวเรือน มีการเกษตรเพื่อการยังชีพ มีวิธีการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคลดชุมชนควรมีส่วนร่วมมากขึ้น และมีการสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนมากขึ้น

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่คู เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก จากสมมติฐานการวิจัยว่า ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 สามารถนำมาปรับใช้ได้และจะส่งผลสำเร็จต่อรูปแบบการพัฒนา เห็นได้จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ ที่มีเนื้อหาสาระตรงกันในแต่ละประเด็น ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาปรับใช้ได้โดยได้สร้างรูปแบบ

การพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 ได้จำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การเพาะกล้าต้นชา กาแฟ 2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การส่งเสริมและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา กาแฟ 6) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ้านอีตุ้ 7) การแปรรูปและปรุงแต่งผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้ 8) การออกแบบและการบรรจุภัณฑ์ชา กาแฟ 9) การตรวจเยี่ยมและประเมินผลกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 10) การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้บ้านอีตุ้ มีผลต่อความสำเร็จในรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Danwichai Sairuksa [3] แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ผลการประชุมปฏิบัติการ และการพิจารณาของตัวแทนชุมชน นักวิชาการและผู้วิจัย พบว่า ได้แนวทางเป็นกิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การทำนาข้าว 2) การปลูกผักสวนผสม 3) การเพาะเห็ด 4) การปลูกพืชเศรษฐกิจ 5) การเลี้ยงสัตว์ 6) การเลี้ยงปลา 7) การเลี้ยงแมลง 8) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน 9) การทำเกษตรอินทรีย์ 10) การปรับอัตราส่วนการจัดสรรที่ดินแบบทฤษฎีใหม่

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอีตุ้ เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

จากการวิจัยได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 โดยผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จากพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จนได้รูปแบบจากปัจจัย 6 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านรายได้ครัวเรือน 3) ด้านรายจ่ายครัวเรือน 4) ด้านการประกอบอาชีพ 5) ด้านความพึงพอใจของประชาชน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 10 กิจกรรม

ผู้วิจัยได้นำมาทดลองใช้ ซึ่งผลหลังจากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 ดีขึ้น และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถจำหน่ายได้จำนวนเพิ่มขึ้นและมีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามมา ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ การจัดกิจกรรมการจذبรวมการให้ความรู้ คือ กิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม ซึ่งส่งผลทำให้ชุมชนมีความรู้มากขึ้น ประกอบไปด้วย ความรู้ในการหารายได้ครัวเรือน ความรู้ด้านรายจ่ายครัวเรือนที่ต้องทำให้ลดลง ความรู้ในการประกอบอาชีพ ด้านความพึงพอใจของประชาชน การจัดกิจกรรมการสร้าง ความพึงพอใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Munrika Keawwan [4] ในการศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรมีส่วนร่วม 6 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิต และการเผยแพร่ความรู้ โดยระดับการมีส่วนร่วมอยู่ที่ระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ รองลงมาได้แก่ ร่วมรับประโยชน์และร่วมทำ ส่วนการมีส่วนร่วมคิดและร่วมประเมินผลนั้น มีน้อยถึงไม่มีเลย 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วม พบว่า เวลาว่าง ตำแหน่งทางสังคม ศักยภาพส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากภาครัฐ เจตคติ กิจกรรมการเกษตรและทรัพยากรที่มีอยู่ การเปิดรับข่าวสาร ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน ผู้นำชุมชน และเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และ 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติจริงสอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขสภาพแวดล้อมของเกษตรกร เน้นเนื้อหา การพึ่งพาตนเองและการจัดการทรัพยากร

2. ด้านรายได้ครัวเรือน การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของกิจกรรมที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นการสร้างรายได้ ในกิจกรรมที่ (1) การเพาะกล้าต้นชา กาแฟ (2) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ (3) การการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งส่งผลทำให้เกิดรายได้จากการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Danwichai Sairuksa [5] ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านหนองน้ำขุ่น ตำบลบ้านหยวก อำเภอโนนโสม จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองมีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง

อันนำมาซึ่งผลการวิจัยระยะที่ 3 ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างที่ละตัวแปร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งแสดงว่าหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาทำให้รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ด้านรายจ่ายครัวเรือน การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อดำเนินการลดรายจ่ายครัวเรือน คือ กิจกรรมที่ (4) การส่งเสริมและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งทำให้รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นและรายจ่ายลดลง ไม่สอดคล้องกับผลการสำรวจของ The National Statistic Office [6] ได้จัดทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา โดยสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่าย และลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือนทุกปี (สำหรับข้อมูลด้านรายได้จะทำการสำรวจทุก 2 ปี เฉพาะปี พ.ศ. ที่ลงท้ายด้วยเลขคู่) โดยในแต่ละปีจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกเดือน (มกราคม - ธันวาคม) ในทุกจังหวัดทั่วประเทศทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ผลการสำรวจในปี 2557 พบว่า ครัวเรือนในประเทศไทย มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 20,892 บาท ซึ่งมีการใช้จ่ายสูงขึ้นจากปี 2556 เป็นจำนวนเงิน 1,831 บาทต่อครัวเรือน

4. ด้านการประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมการสร้างอาชีพ คือ กิจกรรมที่ (5) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา กาแฟ (6) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ้านอู่ตู และ (7) การแปรรูปและปรุงแต่งผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้ ที่ (8) การออกแบบและการบรรจุภัณฑ์ชา กาแฟ ซึ่งส่งผลทำให้คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kijitpon Thongrat [7] ได้ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนลัวะ บ้านสาม ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อนจัดตั้งโครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ดอยอมพาย ชุมชนมีความพอประมาณด้านฐานะทางเศรษฐกิจ มีความมีเหตุผลในระบบการผลิตและการประกอบอาชีพตามสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ วัฒนธรรมประเพณีและการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออย่างมีแบบแผนที่สืบทอดกันมา มีภูมิคุ้มกันในการประกอบอาชีพที่หลากหลายในระบบการผลิตมีความสัมพันธ์ด้านสังคมที่ดี

มีความรู้ในระบบการผลิตตามภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาและมีคุณธรรมต่อคนด้อยโอกาส หลังจัดตั้งโครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยอมพาย พบว่า ชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีการบริโภคเพิ่มขึ้น มีการบริโภคเพิ่มขึ้นส่งผลให้ภูมิคุ้มกันด้านการบริโภค การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมความเชื่อของชุมชนลดลง แต่ความรู้ในระบบการผลิตและการแลกเปลี่ยนดีขึ้นจากการส่งเสริมของโครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยอมพาย

5. ด้านความพึงพอใจของประชาชน การจัดกิจกรรมการสร้าง ความพึงพอใจที่จะทำให้ประชาชนในชุมชน หรือผู้ร่วมดำเนินโครงการเกิดความพึงพอใจ คือ กิจกรรมที่ (9) การตรวจเยี่ยมและประเมินผลกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งส่งผลทำให้ชุมชนมีความพึงพอใจต่อโครงการที่ดำเนินการมากขึ้น อย่างไรก็ตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่มีวันสิ้นสุด เปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมบุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Danwichai Sairuksa [8] ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดหนองคาย โดยการนำกิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม มาทดลองใช้กับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ผลที่ทำให้เกิดความสำนึก จากปัจจัย 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความพึงพอใจในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง หลังการทดลองดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

6. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดกิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กิจกรรมที่ (10) การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้บ้านอู่ตู ซึ่งส่งผลทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tatsaneepon Prapassom [9] ได้วิจัยเรื่อง โครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอนในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ สถานภาพ และ

ความพร้อมของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาชุมชน ขั้นตอนการจัดทำร่างหลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนการคืนความรู้สู่ชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการจัดทำหลักสูตร ของชุมชนสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหาการฝึกอาชีพด้านการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆให้กับเยาวชนเพื่อขายเป็นของที่ระลึก

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนหมู่บ้านหลัก 35 บ้านอู่คู เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการนำไปใช้ให้เกิดผลสูงสุด ได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายมากขึ้น การประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ประชาชนโดยการเอาใจใส่ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และควรมีกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เป็นประจำ
2. ด้านรายได้ครัวเรือน ควรมีการสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้นในหลายๆรูปแบบ
3. ด้านรายจ่ายครัวเรือน ควรมีการลดรายจ่ายโดยเสริมให้กลุ่มหรือชุมชนมีการซื้อสินค้าในราคาที่ถูกลงอาจจะเป็นลักษณะสหกรณ์
4. ด้านการประกอบอาชีพ ควรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนมากขึ้นที่ยังขาดการพัฒนาวิธีการจำหน่ายที่ได้ราคาสูงขึ้น และควรมีอาชีพอื่นเสริมมากขึ้น
5. ด้านความพึงพอใจของประชาชน ผู้นำหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการสร้างความพึงพอใจจากปัจจุบันในด้านรายได้ครัวเรือน การประกอบอาชีพที่ประกอบอยู่ไม่มีความมั่นคง ซึ่งจะส่งผลต่อความพึงพอใจให้กับชุมชนมากขึ้น
6. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำควรหาวิธีการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนร่วมและในชุมชนให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Office of the national economic and social development board. (2007). *10th national economic and social development plan 2007-2012*. Bangkok : Kurusapa Printing.
- [2] Yokjinda, V. (2014). *Participation of people in community development in Thung Krang village, Tubsai sub-district, Pong Nam district, Chantaburi province*. Chonburi, Thailand: Burapha University.
- [3] Danwichai Sairuksa. (2015). *The development of Self-Sufficiency and sustainability: A Case Study of Nong Peu, Kok Kon sub-district, Tha Bo District, Nongkhai Province*. Mahasarakham : Rajabhat Mahasarakham University.
- [4] Munrika. Keawwan (2003). *Participation in agricultural learning activities under sufficiency economy philosophy in Ang Thong province and Pra Nakhon Sri Ayuthaya province*. Nonthaburi : Sukothaidhumathiraj University.
- [5] Danchai Samathi (2014). *A model of community economic development for sustainable economic self-sufficiency: A case study of Ban Nong Namkhun, Ban Yuak sub-district, Nam Som district, Udonthani province*. Mahasarakham, Thailand : Rajabhat Mahasarakham University.
- [6] The National Statistic Office. (2004). *The report of household economic and social status 2004 nationwide edition*. Bangkok: Ministry of Information Technology and Communication.

- [7] Kijtipon Thongrat, (2008). **Sufficiency Economy of Lawa, Ban Sam village, Huey Hom Sub-district, Mae La Noi district, Mae Hong Son province.**
Chiang Mai, Thailand : Maejo University.
- [8] Sairuksa, Danwichai. (2013). **A Development Model for Producing of Traditional Herbal Medicines from Ziziphus Attopensis Pierre with Community Participation in Unit 7 of Nong Peu, Kok Kon sub-district, Tha Bo District, Nongkhai Province.**
Bangkok : Srinakharinwirot University.
- [9] Tatsaneepon Prapassorn (2007). **The development of**